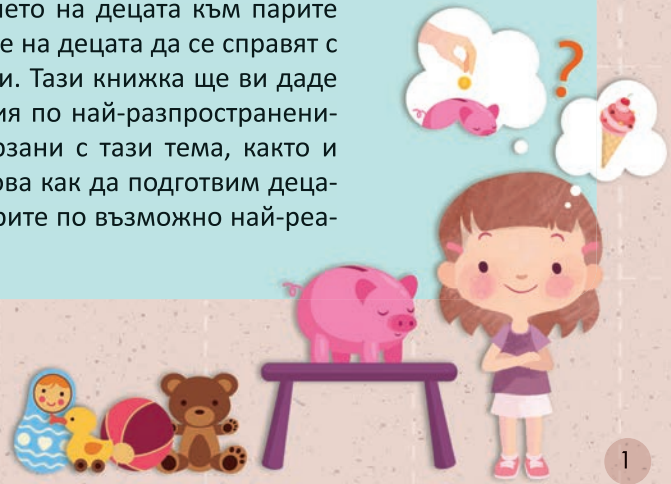

Когато детето тръгне на училище, пред родителите изникват цял куп въпроси, свързани с отношението на децата към парите. От една страна е ясно, че неизбежно детето ще се срещне със света на джобните, пазаруването, спестяването, загубите, печеленето, банковите карти, парите в брой, заемите, споделянето и още много, много варианти на паричния оборот. От друга страна е доста страшно да го оставиш да плува в тези води, едва-що научило се да си връзва обувките. Много родители се лутат между различни верни или недотам правдиви представи за отношението на децата към парите и за възможностите на децата да се справят с финансови въпроси. Тази книжка ще ви даде повече информация по най-разпространените представи, свързани с тази тема, както и предложения за това как да подготвим децата за срещата с парите по възможно най-реалистичен начин.

1 МИТ

ДОБРИЯТ РОДИТЕЛ КУПУВА ВСИЧКО НА ДЕТЕТО СИ

Започваме с този мит, защото децата изграждат отношението си към парите, като наблюдават своите родители. Всяка майка, всеки баща иска най-доброто за детето си и прави всичко възможно да му го осигури. Понякога, ако родителите не успяват да купят всичко, което детето им иска или което те смятат, че му трябва, те изпитват чувство на вина и се опитват да го компенсират, като при първа възможност купуват дори повече, отколкото е нужно. Случва се дори да надскачат финансовите си възможности, само и само детето им да бъде „като другите“. Не са малко и случаите, в които родителят е готов да купи на детето си всичко, което то пожелае, от страх да не би то да си помисли, че не е обичано и отказът да травмира неукрепналата детска душа.

Каква е реалността?

Децата са много чувствителни към емоциите на родителите и ако родителят е напрегнат, те също могат да се почувстват разтревожени. Когато родителят се притеснява, че не може да купи на детето си желаната играчка, детето усеща неговата несигурност, но не е в състояние да прецени откъде идва колебанието на възрастния. Всъщност това, което детето винаги иска, е да се чувства сигурно и обичано. Ако родителят се опитва да доказва любовта си чрез несъразмерно с нуждите на детето и възможностите на семейството харчене, има риск децата да започнат да се отнасят към парите като към средство за купуване на любов и внимание.

За да не попаднете в този капан, придържайте се към следните подходи:

1. Бъдете откровени и казвайте директно, че в момента не разполагате с толкова пари. Ако имате парите, но не смятате, че е необходимо да се купува поисканото, проведете разговор с детето: защо го иска, какво си представя, че ще прави с това и т.н., след което изложете своите аргументи за избора си да не купувате желаното. Така може да се договорите с детето да отложите покупката или да намерите заедно друго разумно за момента решение. Посвещавайте повече време на детето си. От всичко на света то най-много иска Вашето внимание. Играйте, четете, разхождайте се, разговаряйте, пазарувайте заедно. Така то ще вярва, че е важно за Вас и го обичате, без да му купувате всяко нещо, което пожелае.

2. Учете детето да разграничава нужда от желание. Нужда е това, без което не можеш да оцелееш или да се развиеш като личност: храна, подслон, дрехи, учебници... Желание е това, което ти се иска: определена марка обувки, по-нов модел играчка, нещо сладичко за десерт... Научете го, че първо се задоволяват нуждите и едва след това – желанията, и то, ако има възможност. Умението да се отлага удоволствието е едно от ключовите за развитието на детето и за по-нататъшния му успех в живота.

3. Обяснете на детето, че парите се изкарват с труд и са определено количество. Договорете кога и при какви условия ще харчите пари за удоволствия: например, в определен ден от седмицата ще ходите на сладкарница или кино, по определени поводи ще купувате нова играчка, веднъж в месеца ще купувате книга и т.н. Старайте се да спазвате уговорката и ще имате много по-рядко сцени със сълзи пред някоя шарена витрина.

ДЕЦАТА СА ТВЪРДЕ МАЛКИ, ЗА ДА ГИ ЗАНИМАВАМЕ С ПАРИ.

Има родители, които смятат, че темата за парите не е подходяща за обсъждане с децата. Основната задача на децата е да учат и играят, а парите са „работа" на възрастните. Опасенията им са, че ранното въвеждане на темата за парите ще изкриви представата на децата за света, ще заостри излишно силно вниманието им към този въпрос и ще ги превърне в прекалено меркантилни или материално ориентирани личности, което ще попречи на пълноценното им развитие.

Каква е реалността?

Всяка възраст е подходяща за разговор, свързан с парите, особено ако темата интересува детето. Децата неизбежно живеят в света на парите от най-ранна възраст. Те виждат как родителите им пазаруват в магазина, чуват разговори между възрастните, в които нерядко става дума за възможност или невъзможност нещо да бъде купено, за заплати, печалби, заеми, спестявания... Отначало светът на стоково-паричните отношения им изглежда вълшебен: шумолящите хартийки се появяват от портмонето на мама или от отвора на банкомата, когато татко натисне няколко копчета – и в резултат на това могат да се сдобият с така желаните бонбони, играчки, книжки, забавления... Трябва да помогнем на децата постепенно да започнат да раз-

бират, че зад тази магия стоят някои правила. Ако родителите не ги запознават с тях и не ги обясняват, те си измислят свои собствени неправдоподобни версии или пък се чувстват объркани и безпомощни. Да се говори за парите става особено важно, когато детето тръгне на училище и придобие известна самостоятелност – то започва да вижда различни модели на употреба на парите сред своите съученици и има нужда да обсъди това с хората, на които има най-голямо доверие – своите родители. Ако родителите избягват темата и не отговарят на въпросите му, детето започва да се чувства пренебрегвано и да изпитва вина, че се интересува от тема, която възрастните премълчават.

За да избегнете това, спазвайте няколко прости правила:

1. Обяснявайте на детето откъде идват парите – как се трудите, за да спечелите пари, как ги съхранявате в банка, как ги теглите оттам, как ги разпределяте така, че да стигнат за всички нужди на семейството.

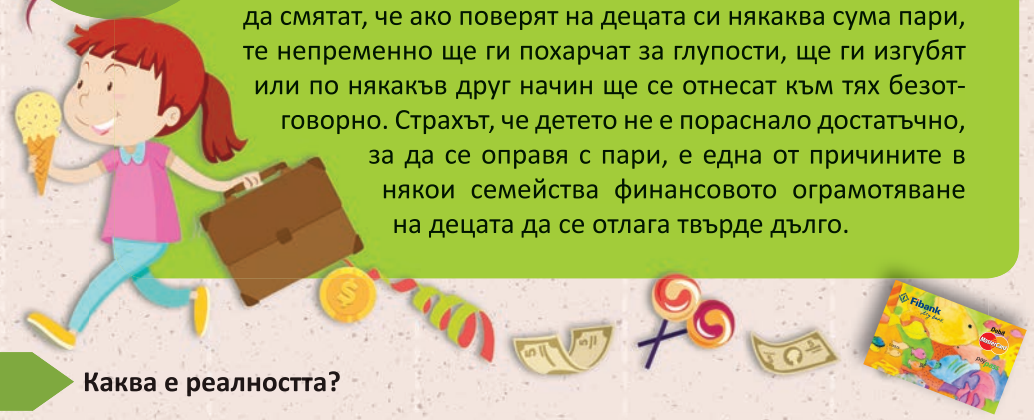
2. Винаги, когато детето Ви попита нещо, свързано с парите, отговаряйте на въпросите му кратко, но ясно и правдиво. Започвайте разговор при всеки удобен случай – на връщане от магазина, след училище, при реклами или други удобни случаи. Така детето ще се чувства много по-уверено да задава въпроси, когато нещо го развълнува или притесни. Покажете му банката, с която работите и го заведете в нея някой път, когато имате работа там.

3. Не придавайте на темата за парите излишна тежест, не драматизирайте пред детето наличието или липсата на пари, но и не я премълчавайте – ако я избягвате, детето ще реши, че в нея има нещо нередно, притеснително или дори срамно и впоследствие трудно ще се научи да управлява парите си.

3 МИТ

ДЕЦАТА НЕ МОГАТ ДА СЕ ОПРАВЯТ С ПАРИТЕ

Децата често се разсейват, вниманието им скача от предмет на предмет, интересите им се менят, разпиляват дрехите или играчките си... Това кара много родители да смятат, че ако поверят на децата си някаква сума пари, те непременно ще ги похарчат за глупости, ще ги изгубят или по някакъв друг начин ще се отнесат към тях безотговорно. Страхът, че детето не е пораснало достатъчно, за да се оправя с пари, е една от причините в някои семейства финансовото огрмотяване на децата да се отлага твърде дълго.

Каква е реалността?

Децата живеят в реалния свят и им се налага да се ориентират и адаптират към него от най-ранна възраст. За няколко години те се научават да правят изумителни неща: да ходят, да говорят и да разбират, когато им се говори, да се обличат и обуват, да ритат топка, да се катерят, да играят на игри с правила... Светът на парите е само малка, но затова пък съществена част от живота около тях и с подкрепа и добре обмислени стъпки от страна на родителите, те могат бързо да се научат да се справят с парите. Неизбежно ще има грешки, но вместо да обвинявате, обсъдете с детето каква е грешката и как може да се избягва занапред. Не забравяйте също така, че детето наблюдава как Вие управлявате парите си и се учи и от това.

За да помогнете на детето в процеса на овладяване на боравенето с пари, опитайте следните стъпки:

1. Започнете с малки суми пари в брой. В предучилищна възраст децата все още имат само конкретно мислене и трябва да могат да видят и пипнат парите, за да разберат как работят те. Пазарувайте заедно с детето и му позволявайте да плаща своите покупки, като му обяснявате колко пари му давате, колко струва покупката и колко трябва да му върнат. Когато детето тръгне на училище, отначало му давайте пари всеки ден, като вечер обсъждате за какво ги е похарчило, колко са му останали или не са му стигнали. Така детето ще придобие конкретна представа за ролята на парите при пазаруването и отговорността на този, който борави с пари.

2. Когато се убедите, че детето се ориентира в конкретни цени и сравнително добре се справя с дребни покупки и с управлението на джобните, които получава всеки ден, започнете да увеличавате периода, за който му давате джобни – отначало на три дни, а по-късно и веднъж седмично. Позволете му в рамките на този период да планира разходите си според своите разбирания. Имайте предвид, че то ще изпробва различни модели, някои от които не много успешни, като например да изхарчи всичко още в началото на периода. Не му се карайте, но го оставете да понесе последствията от своите действия. Помогнете му да разбере защо се е получило така и самò да стигне до решение как да избегне грешката друг път.

3. Включвайте децата в обсъждането на семейния бюджет. Разбира се, от децата не се очаква да планират всичко в бюджета, но да участват и да се чувстват равностойни и значими е много важно за тях. Обяснете им как разпределяте парите за различните нужди и как може да намалите някои разходи, като не харчите излишно ток и вода, например, а спестените пари използвате за нещо желано.

4 МИТ

ДЕЦАТА НЕ МОГАТ ДА СПЕСТЯВАТ

Децата са емоционални и водени от желанията си, за тях светът съществува тук и сега. Търпението и планирането не са най-силните им страни. Това създава впечатлението, че когато става дума за пари, децата не са в състояние да отложат удоволствието и да планират разходите си така, че системно да заделят макар и малки суми за по-големи цели.

Каква е реалността?

Децата са различни по темперамент и характер – някои са по-нетърпеливи, други са по-спокойни и систематични – но всички те могат да се научат да спестяват. Тук ключово е търпението на родителите и желанието им да обясняват и показват.

За да научите детето да спестява, опитайте с някой от тези подходи:

1. Когато давате на децата джобни пари, научете ги да разпределят получената сума за различни цели: за нужди, за удоволствия, за спестяване, за благотворителност и др. Можете да им помогнете да разберат идеята, като им предложите да разделят парите в различни по цвят пликове или кутии. Подсещайте ги да правят това разпределение всеки път, когато получават пари и да проверяват докъде са стигнали в различните кутии/пликове.

2. Помогнете на децата да си представят как малките суми от спестяване могат да им помогнат да постигнат по-големи цели. Дайте им примери, които могат да разберат: например, ако вместо всеки ден си купуват вафла за 50 ст., заделят тези пари в плика за спестяване, след 3 месеца ще могат да си купят конструктор за 45 лв., за какъвто си мечтаят. При по-големите можете да издадете на детето дебитна карта с дневен лимит. Детските дебитни карти на Фибанк връщат всеки месец 10% от похарчената сума и така детето спестява.

3. Ако детето ви много силно иска някоя играчка или по-скъпо преживяване, предложете да му помогнете, като Вие осигурите половината от сумата, а то спести другата половина от своите пари. Така ще има конкретна цел, към която се стреми, и ще разбере смисъла от спестяването по-лесно.

5 МИТ

ДЕЦАТА СА ЕГОИСТИЧНИ

Когато децата са още малки, те не споделят, защото не могат да възприемат света през различна от своята гледна точка. Докато станат на възраст за училище, те трудно споделят играчките или лакомствата си с другите. Същото се отнася и за парите. Това създава впечатлението, че децата са егоистични и не са склонни да дават от своите пари, за да помогнат на други хора.

Каква е реалността?

С порастването децата започват да разбират и гледната точка на другите и да проявяват разбиране за преживяванията на околните. Те лесно могат да се трогнат от страданията на изоставени животни, болни деца, безпомощни възрастни хора. Понякога в стремежа си да помогнат на някого, на когото съчувстват, децата са способни на спонтанни жестове – да подарят любимата си играчка, да дадат всичките си спестявания. Даряването е важно, за-

щото е пряк път към света на другите хора – така детето научава, че с малък жест може да помогне, развива съпричастност и усещане за собственото си значение за другите. Тези пориви са много хубави, защото помагат на детето да преживее радостта и удовлетворението от правенето на добро, но понякога могат до доведат и до разочарование, ако жестът не е направен по подходящ начин и не е приет добре. Затова помогнете на детето да се научи да участва в различни прояви на благотворителност не само спонтанно, но и планирано.

За да научите детето да дарява, опитайте с някой от тези подходи:

1. Заедно с детето проучете възможностите и изберете кауза, за която искате да помогнете. Пак заедно решете каква сума детето може да заделя от своите пари и за какъв период. Обикновено около 10 % от джобните се смята за подходяща сума, която не ограничава съществено възможностите на детето, а го учи на благородство.

2. Не се притеснявайте, ако сумата, която детето отдели за благотворителност, не е много голяма. Всеки жест е важен за хората в нужда, а за детето е важно да разбере, че макар и с малко, може да допринесе за решаването на някакъв проблем.

3. Помогнете на детето да разбере, че може да помага не само като заделя от парите си, но и с труд – да почисти листата от градината на някой възрастен човек, да разходи кучето на някой болен познат, да поиграе с по-малките деца на съседите. Участието в благотворителни базари със собствени произведения или в спортни състезания с благотворителна цел също е начин да научим децата да даряват.

6 МИТ

ДЕЦАТА НЕ МОГАТ ДА ПЕЧЕЛЯТ ПАРИ

В много страни, включително в България, използването на детски труд се преследва от закона. Това създава убеждението, че децата не могат и не трябва да печелят пари. Смята се, че те са достатъчно натоварени със задължения в училище и всеки допълнителен ангажимент би ги отклонил от основната цел – да получат добро образование.

Каква е реалността?

Да се научат да печелят пари всъщност е важна част от житейските умения, които децата трябва да усвоят. Те виждат, че печеленето на пари е съществена част от живота на възрастните и искат да са като тях. Първите пари, които децата получават, обикновено са от близки и роднини. Това все още не са спечелени пари, а подаръци. Когато тръгнат на училище, много от децата започват да получават пари за джобни разходи от родителите си. Обикновено това се случва с определен ритъм, в зависимост от възрастта на детето и уменията му да се справя с планирането на разходите – всеки ден, веднъж седмично, веднъж месечно... Макар че това все още не са ис-

тински спечелени пари, джобните могат да послужат като стъпка към овладяването на изкуството сам да управляваш доходи.

За да научите детето да получава и управлява собствени доходи, опитайте с някой от тези подходи:

1. Определете заедно с детето каква сума ще получава редовно, за да покрива самостоятелно нуждите си – за храна в училище, за транспорт, за учебни материали. Тази сума трябва да е твърда и детето да я получава при всички обстоятелства.

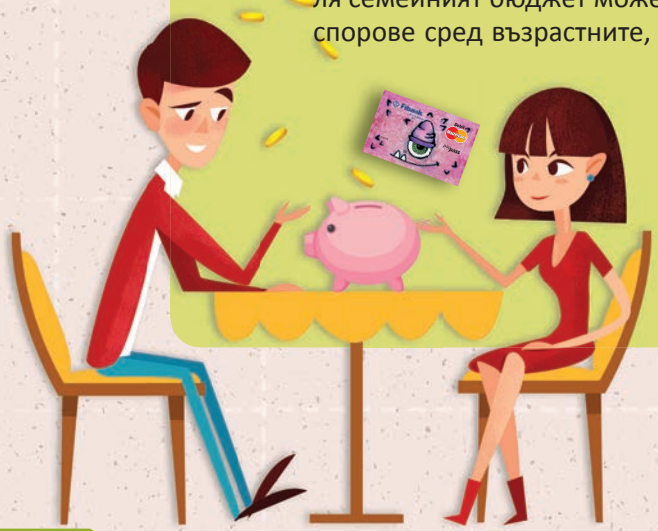
2. Може да договорите с детето кои домакински задължения може да поеме срещу заплащане. Добре би било това да не е част от неговите основни задачи вкъщи: оправяне на стаята, прибиране на дрехите, отсервиране след хранене и т.н. Ако ще договаряте да върши нещо по домакинството срещу заплащане, това трябва да е работа от полза за всички: да измие колата, да изхвърля боклука всеки ден, да мие стълбището и т.н. Всяко семейство преценява каква част от тези задължения са отговорност на всички в семейството и кое може да се договаря за изпълнение срещу заплащане. Не налагайте мнението си, а преговаряйте с децата. Това ще им помогне да се научат да водят преговори и в живота извън семейството.

3. Коригирайте сумата за джобни пари с порастването на детето – когато е по-голямо, то има повече разходи, но и е в състояние да поеме повече отговорности срещу заплащане. Потърсете възможност да изкарва пари и някъде извън семейството – като помага на познати, съседи или роднини в домакинството или работата. Помогнете му да договори условията – какво точно се очаква да прави и какво точно ще получи като заплащане.

7 МИТ

СЕМЕЙНИЯТ БЮДЖЕТ НЕ Е РАБОТА НА ДЕЦАТА

Всяко семейство има свой начин да разпределя парите, които печели и харчи и родителите знаят, че това не е лесна работа. Вземането на решения как да се разпределя семейният бюджет може да предизвика разгорещени спорове сред възрастните, затова мнозина предпочитат да държат децата далеч от тази тема. Ако пък семейството е в период на финансови затруднения, родителите се опасяват, че това може да натовари децата излишно със страхове и притеснения.

Каква е реалността?

Независимо от желанията на родителите децата изграждат собствена представа за финансовото състояние на семейството, като неизбежно го сравняват с възможностите на други семейства, които познават. За да бъде тази представа реалистична и да не поражда разочарования, важна роля

играе включването на детето в обсъждането на семейния бюджет. Когато това се случва по подходящ за възрастта му начин, то се чувства зачитано като личност, но и отговорно за общия бюджет и много по-рядко настоява за нереалистични разходи.

Ако искате да въведете детето в тази територия, можете да направите следното:

1. Обяснете на детето кои са основните източници на приходи в семейството и какви са основните разходи. Можете да го направите и под формата на игра, като то поеме ролята на родител: платете му заплата с нарисувани пари и го помолете да „плати“ с тях различните разходи – тях също можете да представите атрактивно с различни картинки, кутии, пликове и т.н. Така детето ще придобие по-ясна представа как се движат парите в семейството. Обсъдете кои разходи биха могли да се намалят, за да се прехвърлят освободените средства за други цели.

2. Обсъждайте с детето по-големите покупки и как те се отразяват на семейния бюджет. Обяснявайте му, когато имате затруднения, че това е временно явление и търсите изход от ситуацията. Помислете заедно дали не се налага някои разходи да се намалят. Това ще помогне и на самите Вас да видите картината по-ясно.

3. Помнете, че отговорността за семейния бюджет е Ваша, а не на детето. Участието му в планирането и разпределението е полезно за него, но отговорността за решенията е Ваша.

8 МИТ

ДЕЦАТА МОГАТ ДА БОРАВЯТ САМО С ПАРИ В БРОЙ

Децата в предучилищна възраст имат конкретно мислене – те могат да си представят само неща, които могат да видят, да пипнат, да чуят, да помиришат. Затова и представата им за това как функционират парите, е свързана с движението на монети и банкноти от портмонето до касата на магазина, от банкомата до портфейла. За тях да имаш или да нямаш пари, означава да провериш какво има в джоба ти. Много възрастни остават с впечатлението, че децата не могат да се разделят с тази представа за парите едва ли не докато станат на възраст за шофьорска книжка.

Каква е реалността?

Децата в началната училищна възраст постепенно започват да развиват абстрактно мислене, но това не пречи родителят да помогне детето да си представи какво представляват парите в онлайн търговията. Те виждат как възрастните пазаруват с карта в магазина, как плащат сметки онлайн или превеждат и получават пари от близки и роднини, които са надалече. Това събужда любопитството им и те се опитват да изградят собствена представа за това как се случват тези разплащания. Ако възрастните не им обяснят и покажат как се управляват парите извън директната размяна на банкноти и

монети, децата може да се окажат неподготвени да се справят със света, в който им предстои да живеят – свят, в който все повече плащанията се правят без наличност, т.е. без предаването на пари от ръка в ръка. Тъй като този процес има нужда от проумяване и отработване, започнете отрано:

За да научите детето да се справя с разплащания онлайн, опитайте с някой от тези подходи:

1. Когато се убедите, че детето се справя сравнително добре с управлението на джобните, които му давате, заведете го в банката и заедно открийте негова сметка, в която да внесе спестяванията си. Извадете му детска карта към сметката с ограничен дневен лимит – така ще сте сигурни, че няма да харчи повече, отколкото е разумно. Превеждайте му джобните пари по тази сметка със същата регулярност, с която сте го правили, когато сте му ги давали на ръка.

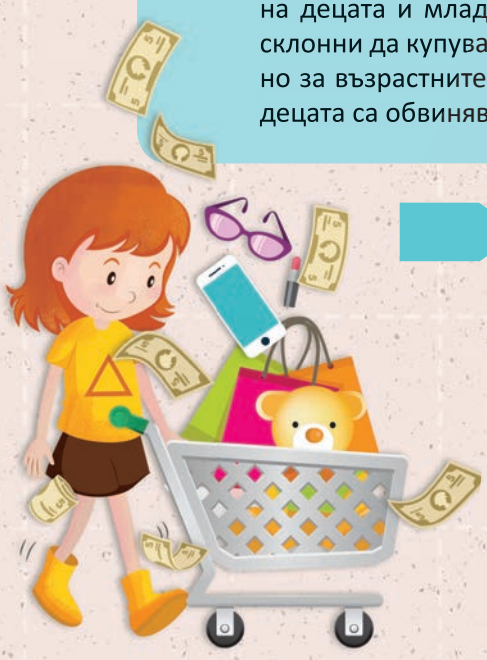
2. Научете детето да събира всички касови бележки от покупките си през деня и вечер да пресмята разходите си. Заедно проверявайте движението на парите в сметката му – колко е изхарчило, колко му остават. Това е много ценно умение, което ще му помогне да избегне финансови затруднения през целия живот.

3. Използвайте всички възможности, които банката дава, за да следите движението по сметката на детето. Обяснете му, че докато стане пълнолетно, Вие сте задължени да сте в течение на финансовите му дела и да го подкрепяте, когато има затруднения, като това не означава непременно да му давате повече пари – по-скоро означава да му помогнете да се научи да планира разходите си така, че да не изпада в затруднения.

9 МИТ

ДЕЦАТА ХАРЧАТ ПАРИ НЕРАЗУМНО

Някои реклами целенасочено атакуват младата аудитория, като се опитват да й внушат, че чрез покупката на определени стоки ще постигнат успех, признание и приемане от околните. Натискът на връстниците за определено поведение или притежание на определени модни вещи също оказва влияние върху избора на децата и младите хора при пазаруване. Децата са склонни да купуват неща, които са ценни в техните очи, но за възрастните изглеждат безполезни. Затова често децата са обвинявани в неразумно харчене на пари.

Каква е реалността?

Децата са личности и също като възрастните имат своите предпочитания и пристрастия. Колкото повече растат, толкова повече влиянието на родителското мнение отстъпва пред влиянието на мнението на групата връстници, с които общуват. Това не означава, че родителите престават да имат значение за тях, означава просто, че те имат нужда от своя територия и зачитане на собственото им мнение, за да се изградят като личности.

По отношение на начина, по който харчат парите си, можете да им помогнете да постигнат баланс между разумното поведение и постигане на желанията:

1. При обсъждане на техните покупки бъдете сдържани, не им се карайте, ако са купили нещо, което не одобрявате. Спокойно им обяснете защо смятате това за неправилно. Изслушайте ги защо е важно за тях да имат точно това нещо и се опитайте заедно да отговорите на нуждата им с приемлив и за двете страни вариант: например, вместо с чипс нуждата от малко похапване след училище може да се задоволи от пълнозърнеста закуска.

2. Ако детето ви е изхарчило всичките си пари далеч преди срока, за който са му дадени, не му се карайте и не го наказвайте. Обсъдете с него различни варианти: да остане без пари до датата за получаване на следващата сума или да получи малка сума сега за сметка на следващите джобни. Детските дебитни карти с дневен лимит ограничават възможността детето да похарчи повече от определената сума.

3. Не покривайте непредвидените разходи на детето без ангажимент от негова страна да покрие заема, който му отпускате. Това ще го научи на отговорност и планиране. Така ще му спестите сериозни проблеми с кредити, които няма да може да изплаща в бъдеще.

10 МИТ

ДЕЦАТА СА МАЛКИ ДА ПАЗАРУВАТ ОНЛАЙН

За много родители идеята деца да пазаруват онлайн е свързана с апокалиптичната представа за неразумни харчове, източени сметки и натрупани задължения. Онлайн пазаруването предлага много изкушения на един клик разстояние и когато децата не са подготвени, може да се предизвикат сериозни пробиви в семейния бюджет. Затова доста от родителите отлагат срещата на децата с онлайн пазаруването.

Каква е реалността?

Пазаруването онлайн все повече навлиза в ежедневието и, искаме или не, ще бъде неразривна част от живота на нашите деца. Експерти смятат, че скоро тийнейджърите ще изпреварят възрастните в електронното пазаруване. Вероятността да изолираме децата си от тази тенденция е много малка, затова е важно да ги подготвим за срещата с нея:

1. Първият разговор по темата за онлайн пазаруването следва да бъде за широко разпространените измами чрез фалшиви сайтове, които изглеждат съвсем еднакви с оригиналните сайтове на онлайн магазин или банка (фишинг). Научете детето как да извършва няколко проверки дали е на правилния сайт:

- Адресът на сайта започва ли с https:// (тоест сигурна връзка)
- Появява ли се преди адреса символът на сигурен сайт – зелено катинарче

- Да не кликва върху линкове към онлайн магазини или системи за разплащания, които са дошли по електронна поща или с друг вид съобщения – да изпише названието на съответния сайт в Гугъл и да потърси в резултатите оригиналния сайт.
- Да не приема предложения от браузър или приложения да запамети данните на банковата карта или сметката.

2. Съществува практика сред родителите да позволяват на децата си да пазаруват онлайн през сметка, собственост на родителя. На пръв поглед това изглежда добър вариант, защото родителят има достъп да всички движения по сметката и е наясно какво се харчи. В действителност обаче зачестяват случаите, в които след като получат достъп до родителската карта, децата я използват и без разрешение и натрупват сериозни задължения. Затова по-добрият вариант е родителят да направи на детето собствена карта с лимит на разходите, за да се ограничат възможностите за плащане на големи суми. Банките предлагат най-различни варианти, в които родителят получава информация за всяко движение по сметката на детето и е в течение на всичко, което става.

3. Обсъждайте с детето какво купува онлайн и как това се отразява на бюджета му като цяло. Веднъж в месеца или по-често, ако се налага, преглеждайте заедно движенията по сметката му и обсъждайте възможности за подобряване на разпределението на разходите. Напомняйте му, че първо трябва да се покрият разходите за нуждите и едва след това да се избира между различните желания. Обяснявайте на детето, че всичко, което сте научили заедно за разпределението на парите за нужди, желания, спестявания, благотворителност, важи със същата сила и за сметките му онлайн. Ако има затруднения да си представи разпределянето на парите, направете го отново като игра с нарисувани пари.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Да научиш детето си на основите на финансовата грамотност е не само родителско задължение, но и вълнуващо приключение. Светът на парите може да ни предостави много възможности за това да опознаем по-добре децата си, ако вървим рамо до рамо с тях и го изследваме през техните очи. Нашият опит и знания ще са им изключително полезни, за да не се изгубят из дебрите на финансовите взаимоотношения. Нека не забравяме и че грешките са неизбежна част от този път – всъщност те са важна част от всяко истинско учене. Не се сърдете на детето, когато допусне грешка, не го наказвайте, а му помогнете да разбере как се е стигнало до грешката и самичко да открие как да я избегне занапред. Така то ще се чувства много по-сигурно и спокойно, ще се ориентира по-добре и по-рядко ще става жертва на незнание, измами или митове за парите.

АСОЦИАЦИЯ РОДИТЕЛИ

е неправителствена организация, учредена на 19 юни 2001 г.

Асоциация Родители

Нашата мисия:
Да насърчим родителите да бъдат най-добрите родители, които могат да бъдат, и да подкрепим децата да се превърнат в най-добрите възрастни, които могат да станат.

Нашите ценности:

- Ние вярваме, че вие сте най-добрите родители за вашето дете. И можете да станете още по-добри.
- Ние сме убедени, че най-важните ресурси за пълноценното развитие на едно дете са семейството и училището. И връзката между тях е важна.
- Ние вярваме, че всяко дете има право на равен достъп до качествено образование. И заедно можем да му го осигурим.
- Ние сме убедени, че всички деца и семейства заслужават добро качество на живот. И това е наша споделена отговорност.

АКО СТЕ РОДИТЕЛ И ИСКАТЕ...	АКО СТЕ УЧИТЕЛ И ИСКАТЕ...
✿ да се включите в тренинг за подобряване на родителските умения	✿ да участвате в обучение за подобряване на взаимодействието семейство - училище;
✿ да получите консултация за безопасното поведение на децата в интернет;	✿ да усвоите методи за превенция на реалното и виртуалното насилие;
✿ да намерите съмишленици от „Пълна къща“ – Клуб на многодетните родители;	✿ да развиете класната и училищната общност – свържете се с нас!
✿ да се посъветвате по въпроси, свързани с вашите деца – свържете се с нас!	

Нашите контакти: +359 2 944 17 99 www.roditeli.org office@roditeli.org

съставител
Цвета Брестничка

редактор
Яна Алексиева

дизайнер
Лиляна Дворянова

ръководител проект
Наталия Кирилова

издател
Асоциация Родители

Със съдействието на:

Fibank
Моята банка